

ЗДРАВНЕ

излиза два пжти въ мѣсецъ, на
всѣко 1 и 15 число.

Абонати се приематъ на всѣка
почт. станция въ Княжеството; ино-
странинѣтъ се адресиратъ до ре-
дакцията; въ гр. Варна абонати се
приематъ въ книжарницата на
А. В. Велчева.

ЗДРАВНЕ

ЦѢНАТА

на в. „Здравне“ съ испращаннето:
за година седемъ лева, за 6 мѣ-
сеца — четири лева, за 3 мѣсеца
— два лева и 50 ст.; отдѣлний
брой — 50 ст.

Обявления

се приематъ съ плата по 30 ст.
за единъ редъ.

ОБЩОДОСТЪПЕНЪ МЕДИЦИНСКИЙ И ХИГИЕНИЧЕСКИЙ ВѢСТНИКЪ

PER NOSTEM AD LUCEM!

ОТЪ МРАКЪ КЪМЪ СВѢТЛИНА!

СЪДЪРЖАНИЕ: Предпазване отъ прилѣпчиви-
тъ болѣсти. Отъ проф. Билрота. Прев. Т. Геор-
гиевъ. — Кърмене и лѣждане на малкиятъ дѣла (край).
Отъ д-ра А. М. Гитварева. — Прости домашни ле-
чебни средства (край). Отъ д-ра М. В. Платинова. —
Първа помощъ въ случай порязване, натъртване и
убождане. Отъ д-ра М. О. Перфилова. — Общест-
венъ животъ: кланието на добитъка въ гр. Варна;
прекратяването на „Мед. Сбирка“; среда за тѣж-
ки жени отъ дискусията. — Отъ редакцията.

Предпазване отъ прилѣпчивиѣ болѣсти.

Отъ проф. Билрота.

Прев. Т. Георгиевъ.

Отъ когато сме добили повече познания
за произхождението на заразителниѣ ве-
щества, ний можемъ по-опредѣленно да се
пскажемъ за тѣзи мѣрки, къмъ които трѣба
да прилѣгваме, за да не се заразимъ. Пре-
спичанието отъ новопоявениѣ епидемии¹⁾ е
само отъ частъ въ ржцѣтъ на правител-
ството; въ настоящето време, при желѣзните
пжтища, пълно ограждане отъ вспкитѣ
заразителни гнѣзда е вече немислимо. Ако
е потвърдено, че епидемиятъ отъ най-же-
стокитѣ заразителни болѣсти въ настоящитѣ
времена не произвеждатъ такива опустоше-
ния, както чумата и черната смъртъ въ сред-
нитѣ вѣкове, то причината на това лежи въ
по-здоровословното устройство на градоветѣ
и разумнитѣ мѣрки, къмъ които прилѣгватъ
както правителствата, тѣй сжщо и частнитѣ
личности въ борба съ най-малкиѣ растения,
които предизвикватъ тѣзи болѣсти. Ний вспкн

се намираме въ ржцѣтъ на природата. Всѣ-
кий организмъ се бори съ другий за своето
сжществуване и питание. Въобще човѣкъ
до сега всѣкога е бивалъ побѣдителъ, затова
той е парѣченъ владѣтель на природата.

Този, който желае да си остане здравъ,
нѣма да избере мѣсто за живѣяние тамъ,
гдѣто свирѣпствува блатна трѣска. Тѣй
сжщо хора, на които позволява състоянието
имъ, готови сж да оставятъ града, въ който
се развива въ голѣмо количество тифозенъ
ядъ (тѣжка болѣстъ). Който желае да из-
бѣгне разболѣването отъ холерата, дѣл-
женъ е да остави временно града, въ който
се срѣщатъ случаи отъ нея, до гдѣто ис-
чезне епидемията. Който иска да избѣгне
заразяването отъ брусницата, червенката,
скарлатината, шарката, дифтерита (гнила
жаба), коклюша (юргаджа) трѣба да не по-
сѣщава жилищата, въ които се намиратъ
подобни болѣсти. Всичко това е тѣй ясно,
както и съвѣта — за да не бѣдешъ про-
стрѣленъ, то не ходи тамъ, гдѣто летятъ
крушуми.

Човѣкъ всѣкога по-лесно се заразява отъ
влажнитѣ отдѣления — отъ блованията и ис-
празняванията на болнитѣ. Лицата, които
се намиратъ въ непосредственно допиране
съ болнитѣ, трѣба да се пазятъ, щото отъ
тѣзи вещества нищо да не падне въ тѣх-
нитѣ слизисти ципи (устата, носа, очитѣ)
или да не се допре до пѣкои малки нара-
пявания на кожата. Това има особенно зна-
чение относительно блованията на болнитѣ
отъ тѣжка болѣстъ, гнила жаба и юргаджа.

¹⁾ Когато една болѣстъ върлува, щото отъ нея сж болни
много хора, — то се нарича епидемия. Ред.

Несъмнено е доказано, че при тѣжката болѣсть (тифа), холерата и крѣвавия дрисъкъ заразяването се появява отъ тѣзи нуждници, гдѣто сж били изливани отдѣленията отъ подобни болни. Тѣй като въ градищата повечето нуждници се намиратъ не на голѣмо разстояние отъ кладенцитѣ, а послѣднитѣ не могатъ да бѣждатъ запазени отъ заразата, която лесно имъ се предава отъ нуждниците чрезъ земята, то е ясно, какъ е трудно, а по нѣкога даже и невъзможно да се избавятъ изворитѣ отъ зараза. Несъмнено е, че най-дѣйствиелно би било да се унищожаватъ заразителнитѣ вещества въ отдѣленията, предъ изливанието имъ въ нуждниците. Ако ли това се прави, както въ болницитѣ, тѣй въ частнитѣ домове, — това било би достатъчно противъ разпространението на прилѣпчивитѣ болѣсти. При това, разбира се, всѣкога ще оставатъ случаи, при които хората, като още сами незнаятъ, отъ какво сж болни, ще отдѣлятъ своитѣ заразени испражнявания въ нуждниците. Тѣй като заразителнитѣ вещества отъ нуждниците и помпенитѣ ями разпространяватъ зараза, то е доста важно, ако значително се умалятъ тѣзи вредни извори съ непосредствениа дезинфекция (унищожаванне на заразителнитѣ вещества) поне испражняванията на болнитѣ, които се лѣкуватъ отъ докторитѣ. Опитвали се да унищожатъ въ нуждниците и помпенитѣ ями заразителнитѣ вещества съ вливане въ тѣхъ химически средства (карболъ, сачи-кабръзъ, негасенъ варъ и т. п.). Сега има съмнѣние въ значението на тѣзи мѣрки, като казватъ, че количеството на употребенитѣ при това дезинфекцирующа вещества, въ отношение къмъ нечистотинитѣ въ нуждниците и при неравномѣрното разбѣркване, никога не могатъ да бѣждатъ достатъчни за да унищожатъ твърди упоритатѣ гжбени спори. Въобще това е вѣрно, нѣ все пакъ е достатъчно да се забави по-нататъшното развѣжданне на тѣзи гжбички. —

Кладенцитѣ могатъ да бѣждатъ като огнища на заразата, само когато тѣ сж лошаво постлани съ камени, не сж дълбоки и иматъ малко вода. Зародишитѣ на гжбичкитѣ, които предизвикватъ болѣститѣ, като се на-

миратъ дълго време въ чиста вода, слѣдъ нѣколко деня губятъ вече своята сила; тѣ могатъ да залѣпнатъ по калята на стѣнитѣ и дъното на кладенцитѣ. II тѣй, колкото е по-малко водата въ плтѣнитѣ кладенци и колкото по-легко се грибе калъ (тиня) съ водата, толкова по-легко кладенчевата вода може да бѣде изворъ на болѣститѣ.

Вонещитѣ газове, сами по себе си, не се явяватъ разносители на болѣститѣ; наопакъ, колкото повече се образуватъ такива газове, толкова повече гинятъ отъ тѣхъ болѣстинитѣ гжбички. Нѣ при испаряванията на веществата, които развиватъ тѣзи газове (особенно, ако при това едновременно се образуватъ дребни мехурчата, които, като се пукатъ, прѣскатъ частъ жидкостъ), механически се завличатъ въ въздуха и нѣкои още способни да пронзростаятъ гжбички, които, споредъ своята безкрайна лекостъ, дълго се поддържатъ въ въздуха. Когато тѣ се намиратъ въ въздуха заедно съ вонещитѣ газове, тѣ могатъ да бѣждатъ вдѣхнати съ въздуха и да преминатъ по този начинъ въ кръвта.

Далечъ не тѣй легко происхожда заразяването отъ изсѣхналитѣ, като прахъ, болѣстпо-творни вещества. Относително холерата, тѣжката болѣсть и крѣвавия дрисъкъ съмняватъ се даже възможно ли е заразяването по този пътъ, нѣ при брусницата, червенката, скарлатината, шарката и гнилата жаба такъвъ способъ на заразяването стои вънъ отъ всѣкакво съмнѣние.

Гдѣ се намиратъ въ тѣлото гнѣздата съ заразителнитѣ вещества — е още не съвсѣмъ ясно. Относително шарката ний знаемъ съвършено точно, че болѣстното вещество се приема или съ вдѣхване въ прахообразенъ видъ или може да се присади отъ сипанчевото мехурче на другъ човѣкъ (присаждане); при послѣдния способъ на заразяването (за което се взема не човѣшка, нѣ кравишка шарка) не само се разболѣва присаденото мѣсто, нѣ веществото влиза въ кръвта, което се доказва по нѣкога съ доволно силна трѣска, която бива у присаденитѣ. Понататѣкъ ний знаемъ, че сипанчевата материя, ако тя даже засѣхва, все пакъ се съдържа въ сухитѣ отлющвания, които не изчезватъ безслѣдно, нѣ се преобрѣщатъ

и въждѣ въ прахъ. Ний понататъкъ знаемъ, че съ кашница, която се получава отъ растриванне на засъхналитѣ сипанчеви корички съ вода, може да се направи дѣйствително присаждане.

Подиръ това е несъмнено, че при шарката заразителното вещество въ всѣки случай се намира въ кожата и се показва на повърхността ѝ. При голѣмото сродство, което съ шарката иматъ брусницата, червенката, скарлатината (ситна шарка) и гнилата жаба, е твърдѣ вѣрно, че и при послѣднитѣ болѣсти заразителното вещество сѣди въ кожата, отъ която излиза на повърхността и може, или съ потътъ или въ форма на прахъ, да премине на ризитѣ, на дрѣхитѣ и въ окръжаващия въздухъ. Тѣй като нарѣченитѣ болѣсти се свършватъ всѣкога съ силни сухи лющения на кожата, то за това подобни болни до тогава се считатъ способни да заразяватъ другитѣ, до когато лющението не се свърши, до като тѣ не сж правили баня и не сж си премѣнявали ризитѣ и другитѣ дрѣхи.

Ако ли е несъмнено вѣрно, че заразителното вещество при тѣзи болѣсти се е загнѣздило въ кожата, то съ това не се доказва, че то не може да се намира и въ другитѣ части на тѣлото; за това никога не бърка да се пазимъ отъ допирание на нѣкон отдѣления и испразнявания отъ подобни болни и да ги дезинфекцираме по сжщия начинъ, както казахме по-горѣ.

Кога прахообразното заразително вещество губи своята способностъ да расте и въобще губи ли я — не знаемъ. Най-малкото растително сѣме може дълго време да пази въ себе си скритъ животъ, както и тѣзи житени зърна, кои житенитѣ, преди хиляди години, сж трупали въ своитѣ пирамиди и които сега, като се посѣятъ, пазикватъ, порастватъ и даватъ плодъ, като че ли сж взети отъ миналогодишното жито. Топлината и студътъ, при които се унищожаватъ по-голѣмата частъ отъ животнитѣ и растителнитѣ вещества, не сж въ състояние да унищожаватъ въ тѣзи най-малки гмбени спори тѣй нарѣчената жизненна сила — способностъ за израстение.

Гдѣ и какъ можемъ да се изба-

вимъ отъ този вреденъ прахъ? Когато сме болни, той може да се намира въ въздуха около насъ, въ самитѣ насъ, на кожата, космитѣ, дрѣхитѣ и ризитѣ ни, на мобилитѣ и стѣпнитѣ въ стаятъ ни. По какъвъ начинъ да предпазимъ другитѣ отъ него и по какъвъ начинъ да предпазимъ сами себе си?

За успокояване на страхливитѣ хора азъ тука искамъ да кажа слѣдующето:

1) Прахообразнитѣ спори, за да се развиятъ, трѣба да останатъ нѣколко време негдѣ въ тѣлото, гдѣто тѣ, за своето разбухване и пзникване, намиратъ изобилно водяниста жидкостъ. На нашата суха кожа тѣзи спори въобще немогатъ да растятъ; тѣ само съ помощта на въздуха могатъ да влѣзатъ въ устата и носа и отъ тамъ въ бѣлия дробъ и въ стомаха; таквизи врати, въ сравнение съ повърхността на тѣлото ни, сами по себе си сж твърдѣ малки.

2) Твърдѣ е вѣроятно, че по-голѣмата частъ отъ гмбичкитѣ, които предизвикватъ болѣститѣ, въобще не растятъ въ киселия сокъ, въ лигата на стомаха и въ хранителната кашница; може да бжде, че тѣ по-скоро могатъ да залѣпнатъ къмъ долната частъ на червата, особено на малкитѣ наранени мѣста. Ний знаемъ, че малкитѣ гмбички, които предизвикватъ гниение и които милиарди се намиратъ въ едно парче английско супене, не ни причиняватъ никаква вреда, нито въ стомаха, нито въ червата. Достигатъ ли своето понататъшно развиванне тѣзи безбройни и угорити гмбички на тифа, холерата, кръвавия дрисекъ, които попадатъ въ хранителната кашница и червата и отъ тамъ, заедно съ хранителния сокъ, влизатъ въ кръвта, — това е неизвестно; нъ всичко това е възможно. На всѣки случай може да се съвѣтва да не се мѣнява реда (образа) на живота при епидемнитѣ на тифа, холерата и кръвавия дрисекъ, нъ да се избѣгва употребяването на непреваримата храна и на голѣмото количество плодове; цѣлесъобразно е тѣй сжщо — никога да не се остави дълго време свършено безъ храна, щото стомаха и червата да не оставатъ съвсѣмъ празни; особено се препоръчва употребяването на хубаво червено вино. —

За останалитѣ изъ помѣнатитѣ тука болѣсти е твърдѣ вѣрно, че тѣхнитѣ зародиши при джханпето попадатъ въ кръвта презъ бѣлия дробъ; по този начинъ входнитѣ врати сж твърдѣ ограничени, нѣ разбира се, повечето пжти — отворени, понеже при вджхванпето въздуха всѣкога се стреми нататѣкъ. Гжбичката на гнилата жаба особено легко прилѣпва въ устата, най-легко въ нечиститѣ усти на тѣзи мѣста, които приематъ малко участие въ движенията при разговора, джвханпето и гълтанпето. Раненитѣ особено легко сж разболѣватъ отъ скарлатината, ако-ли заразителното вещество падне на тѣхъ.

Практическо значение особено има слѣдующето: движението на въздуха наземната повърхность, ако нпй не забѣлѣзваме даже никакъвъ вѣтъръ, до такова е значително и гжбенитѣ зародиши до толкова сж легки, щото тѣ твърдѣ бързо се расподѣлятъ въ пространство на по различни посоки и това расподѣление върви безкрайно. Изъ направенитѣ изслѣдвания се показва, че въ една литра въздухъ се намиратъ около десетъ гжбени спори, които предизвикватъ гниенпето, когато въ една капка гниюща жидкость пъкати такава масса гжбени спори, щото думата «миллиарди» малко опредѣля тѣхното количество. Ако ли вземемъ още въ съображение, какъ сж благоприятни условията за понататѣшното развъждане на гжбичкитѣ и, наопакъ, какъ е мжчно развъжданпето на сухитѣ, прахообразни гжбички, то ще бжде ясно, до колко влажнитѣ заразителни вещества сж по-опасни отъ прахообразнитѣ или сухитѣ. — Всички нпй знаемъ вече отъ давна, че никой го е не страхъ да мине по край дома на болния отъ ситна шарка (скарлатина); нашия страхъ се появява при влизанпето въ дома на болния и — раскрачъ за раскрачъ — се уголѣмява до стаята на болния, до непосредственното приближаване къмъ него.

Колкото по често се мѣнява въздуха въ стаята на болния, толкова е по хубаво не само за болния, нѣ толкова повече се умалва количеството на заразителнитѣ вещества, толкова по малко се събиратъ заразителнитѣ вещества на мебелитѣ, на постелкитѣ, на дрѣхитѣ

и толкова по малко се заразяватъ другитѣ, които живѣятъ въ сжщата кжща. —

Кърмение и глѣдание на малкитѣ дѣца.

(Посвѣщава се на майкитѣ.)

Отъ д-ра А. М. Линтварева.

(Край.)

При глѣданпето на малкитѣ дѣца най-главно и основно правило за майкитѣ трѣба да бжде — кѣпанпето на дѣцата и честото изнасяние на чистъ въздухъ, сирѣчь, кога нѣма вѣтъръ и не е влажно. И тука се случва сжщата история, както и при кърмениято: трѣба човѣкъ да настоява и убѣждава да се прави това, а майкитѣ все-пакъ не слушатъ и държатъ дѣцата си постоянно въ стаята, отъ което дѣцата биватъ блѣдни и пицеварениято имъ е слабо.

Ако нѣкоя майка и се рѣшава да пустне дѣтето си на расходка, то, Боже мой, какъ тя го кѣта въ дрѣхи — дѣтето изнемога отъ тѣжната на дрѣхитѣ! А между това наблюденията показватъ, че дѣцата, които не ги кѣтатъ съ много дрѣхи, по-мжчно настигватъ, по-добре се развиватъ физически и по-легко пренасятъ различни болѣсти. Желателно било-би, щото нѣжнитѣ майки да помнятъ това винаги, нѣ да не отиватъ и въ това отношение до крайность.

Положението на доктора въ подобни случаи по-нѣкой път бива твърдѣ незавидно: отъ една страна той, споредъ науката си, съвѣтва да се изнася дѣтето на чистъ въздухъ; отъ друга страна, ако дѣтето, Боже упаси, послѣ това заболѣе, кой е виноватъ? Известно, доктора! Всички грѣхъ и блѣскавица небесни ще се обрушатъ на блѣдния докторъ и нека бжде той ораторъ, като Демостенъ или Цицеронъ, нѣ пакъ нѣма да убѣди той повече майката да пустне дѣтето си на расходка. Достоинството на доктора въ очитѣ на майката съвършено пада: *sic transit gloria mundi* (тѣй минава славата въ свѣтъ)!

Дрѣхитѣ на дѣцата трѣба да бждатъ не тѣсни, съвършено свободни; стѣгнато повишаване на дѣцата се запрещава, защото това стѣнява грѣдитѣ и стомаха, пречи на правилното развиване на грѣдния кошъ и затруднява пицеварениято.

Въ Виена, на дѣцата, тозъ-часъ слѣдъ ражданието имъ, обличатъ риза и нѣкоя плетена дрѣжка; ризата и дрѣжката се завързватъ задъ шията; долната част на тѣлото загѣнватъ съ пелени, които покриватъ съ американска мошема (отъ намочиване), и, най-сетия, дѣтето загѣнватъ въ юрганче, тѣй щото само ръцитѣ и лицето да бждатъ свободни. Англичанетѣ обличатъ своитѣ ново-родени, като 10-ти

мѣсечни дѣца: освѣтъ риза и горня плетена дрѣжка, тѣ обуватъ новороденото дѣте още въ чорапи и башмаки; за предпазване отъ намокриване употребяватъ английска пелена, която покрива корема на дѣтето и се прекарва между крачката му, а краищата на тази пелена се закопчаватъ. Отъ-горѣ обличатъ намѣтало и вече първитѣ дни слѣдъ ражданието носятъ дѣтето на ръцѣ въ сѣдяще положение.

Английскитѣ доктори увѣряватъ, че отъ подобно рано носанне искривляването на гръбнака у дѣцата не се забѣлѣзва.

Дюшечатата за дѣцата трѣба да бѣдѣтъ равномерно напълнени съ морска трѣва или конски косми; възглавничкитѣ не трѣба да бѣдѣтъ напълнени съ пухъ (перошина), защото главата на дѣтето отъ това потѣе.

Люлѣяннето на дѣцата въ люлки безусловно е вредно; тѣй сѣщо трѣба да се запрети и люлѣяннето на ръцѣ — дѣцата отъ това ставатъ замаени. Слѣдва да се носятъ малкитѣ дѣца на ръцѣ нѣколко пати въ день и при това трѣба да се мѣнява положението имъ — веднажъ да се носятъ на едната ръка, другъ пътъ — на другата.

Въ началото дѣцата спятъ твърдѣ много и неравномерно и само послѣ 6-та недѣля се забѣлѣзва нѣкоя си равномерностъ въ съни. Отъ самото начало трѣба да приучаватъ дѣцата да заспиватъ въ своитѣ постели и никога не трѣба да ги взематъ майкитѣ или дойкитѣ имъ при себе си на своитѣ легла, тѣй като отъ това нерѣдко се случва задушаване на дѣцата отъ самитѣ имъ майки или дойки.

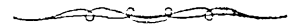
Стаята, гдѣто се намира дѣтето, трѣба да бѣде голяма, добръ провѣтрена и равномерно топла. Стаята трѣба баремъ два пати въ день се провѣтри, като отварятъ прозорцитѣ на $\frac{1}{2}$ — 1 часъ; въ сѣщото време дѣтето трѣба да се пренесе въ друга стая, тѣй сѣщо равномерно топла. Дѣтето трѣба да бѣде покрито съ малка топла покривка и само слабитѣ дѣца или по-ранороденитѣ (отъ определенното време) слѣдва да покриваме по-топло и да ги обиколимъ съ шишета, напълнени съ горѣща вода.

Въ първитѣ 6-7 дни стаята, гдѣто се намира новороденото дѣте, трѣба да бѣде полюосвѣтена; послѣ това време може да бѣде освѣтена, какъ обыкновенно. Дѣтето трѣба всѣки день да го къпятъ; топлината на водата трѣба да бѣде 28 градуса Реомюръ, иъ не повече и само когато у дѣцата се появяватъ първитѣ зѣби може постепенно да се понижава топлината на водата до 24 градуса. Добро е да се прибавя въ водата трици. Болѣститѣ синѣ или други мѣстини не пречѣтъ на къпаннето и само при трѣскави болѣсти къпаннето трѣба да се изостави. Послѣ 10 минуто пребиване въ водата изваждатъ дѣтето, отриватъ го и венчикитѣ бръчки на кожата му посипватъ съ чисто орисено брашно или пудра. На 2-та година

достатъчно е да се къпятъ дѣцата 2-3 пати въ недѣлѣта, а на 3-та година може да се позволи на дѣцата лѣтежъ и ежедневни рѣчни къпанни.

Ако времето е тихо и не е влажно, може и трѣба да се изнасятъ дѣцата на чистъ въздухъ, лѣтежъ — 2-3 недѣли послѣ ражданието, а зимѣ — послѣ 3 мѣсеца. Възрастнитѣ дѣца можемъ да оставяме на чистъ въздухъ по-цѣлъ день — това ги твърдѣ укрѣпва:

«Lasst die Kinder singen, springen,
Lasst im Strom sie Wellen schlagen,
Reichet Kost vor allen Dingen.
Die sie wollen und vertragen.» ¹⁾

Прости домашни лѣчебни средства.

Отъ д-ра М. В. Нинаиева.

(Брай.)

Топлата вода, щомъ я приложимъ къмъ тѣлото, има противно дѣйствие, отколѣто студената вода: тя стопля, предизвиква приливътъ на кръвта и успокоява.

Грѣлнитѣ или съсхдитѣ напълнени съ горѣща вода се употребяватъ за стопляване на тѣлото, особено ръцѣтѣ и краката. Тѣ сѣ полезни, когато болния ослабва слѣдъ кръвотеченията или сюрмюлюка, съ цѣлъ да се поддържа топлината на болния и да му се даде възможностъ да се поправи отъ слабостта си. Полезно е да се турятъ грѣлнитѣ подъ юрганитѣ у тѣзи болни (особено старитѣ хора), у които собствениата имъ топлина е недостатъчна да ги стопли. Въ такви случаи грѣлнитѣ скоро успокояватъ болнитѣ.

Съ свойството на топлата вода за да предизвика приливътъ се ползватъ съ цѣлъ да се отегли кръвта отъ другитѣ части на тѣлото, а сѣщо така съ цѣлъ да премини по-скоро болѣстѣта.

Тѣй напримѣръ, при главоболне, което зависи отъ прилива на кръвта въ главата (признаци глѣд. стр. 13), при гърлоболне, хрѣма или болки въ гърдитѣ — употребяватъ се продължителни топли бани за краката, като се турятъ въ сѣщо време ету-

¹⁾ Нека дѣцата пѣятъ, играятъ.
Нека въ морето вълни разбиватъ,
Дай имъ вѣтинѣта, колко желатъ,
Колкото търсятъ и колкото схватъ.

дени компресси на главата, шията или на гръднѣтъ.

Съгрѣвающитѣ компресси се употребяватъ съ цѣлъ за по-бързото преминаване на болѣстѣта, тъй напримѣръ, при гърлоболне, кашлица, бодежъ въ гръднѣтъ, горѣщина въ тѣлото и въобще при всѣкавъ видъ възпаление, което трае не по-малко отъ 4-5 дена, безъ да се умали отъ дѣйствието на студа. Съгрѣвающитѣ компресси сж особенно полезни при възпалението, което трае дълго време (тъй наричано хроническо). Нъ когато възпалението въ нѣкоя си частъ на тѣлото става все по-силно, когато болкитѣ не се намаляватъ, нъ ставатъ остри, като бодежъ, — съ една дума, — когато може да се заключи, че се образува гной, — тогава се турятъ на възпаленото мѣсто топли компресси или припарки.

При възпалението въ гърлото, което се продължава дълго време, се употребяватъ вдъхвания отъ горѣща пара. За това взематъ една паница съ врѣла вода, навеждатъ се надъ нея, покриватъ главата си и паницата съ нѣкой юрганъ и вдъхватъ по такъвъ начинъ хванара.

За слабитѣ и малкокрѣвнитѣ хора, които страдатъ отъ тѣжко смиланне на храната, сж полезни съгрѣвающитѣ компресси, които се турятъ на коремѣтъ имъ слѣдъ обѣдъ, на 2—2½ часа.

Топлата вода се употребява още за поддържанне и предизвикване на блюванпята — при болки въ стомаха подиръ лоша храна или при отрова.

Като успокоително средство, топлата вода се употребява при раздразненото състояние на тѣлото (общи бани), при разнитѣ болки, особенно при сюрдюлюка и развиванпето на пѣпа (топли компресси). Сжщото успокоително дѣйствие иматъ и топлитѣ души (глед. стр. 6). При това трѣба да се има предъ видъ, че твърдѣ горѣщата вода пѣа противоположно — раздразнително дѣйствие, съ което пакъ се ползватъ за спиранпето на кръвотеченпята.

Най-сетнѣ, не трѣба да забравяме свойството на водата, че тя растопява въ себе си разни вещества и за това е полезна при възкашнитѣ болѣсти, като средство, което

очисти кожата или ранитѣ, въ които се намира гной. Известно е, че честото мпенне на тѣлото предвардя послѣдното отъ възкашни болѣсти. Пненпето на водата е необходимо за добрия вървежъ на работитѣ въ тѣлото ни и толкозъ повече тамъ, гдѣто трѣба да се възстанови здравпето, което е побъркано отъ нѣкаква си болѣстъ.

Първа помощъ въ случай порѣзване, натѣртване и убождане.

Отъ д-ра М. О. Перфильева. 1)

Въ селата твърдѣ често се случватъ порѣзвания, натѣртвания, убождания и други подобни повреждания.

Всѣкому е пзвѣстно какво бива, напримѣръ, кога човѣкъ се порѣзи: първо кръвъ тече; постъ, ако не се даде помощъ, порѣзаното мѣсто наченва да затича, зачервява се, гноясва и заболява на дълго време. И твърдѣ често нѣкое не важно порѣзване на рѣката или друго мѣсто, оставено безъ внимание, лишава човѣка отъ възможность да се ползува съ рѣката си. У насъ по селата, въобще между народа, по нѣкой пѣтъ постѣпватъ твърдѣ сполучливо съ подобни порѣзани мѣста, нъ безъ да знаятъ защо се постѣпва тъй или инакъ. Напримѣръ, наспиватъ на ранитѣ 2) тютюнъ, цвѣтъ отъ сѣно, солъ, гуждатъ праханъ, горѣна вѣлна, лѣпкави вещества и твърдѣ често покриватъ раната съ нѣкой нечистъ парцалъ. Тъй не трѣба да се прави, защото отъ това раната боли, затича и гноясва 3).

Най-напредъ трѣба да се погрижемъ за чистотата и за спиранпето на кръвѣта. Ако порѣзанното мѣсто е на рѣката и тече много кръвъ, то най-напредъ трѣба да се подигне рѣката на-горѣ, като се превържи, по-горѣ отъ раната, крѣпъ съ единъ ширитъ, кърпа или връвъ, съ една въжъ — каквото се попадне, особенно, ако подобно нѣщо се случи на-далечъ отъ къщата. По-нѣкой пѣтъ е достатъчно да се превържи рѣката само на половинъ часъ (повече не трѣба) и кръвотечението се спира. На раната тогава да се турга намопрена въ вода (най-добрѣ — кладенчева) чиста платиана кърпа, сгланата

1) Изъ книгата му „Бесѣды о здоровьи и болѣзняхъ.“

2) Всѣки порѣзвания, произведени съ ножъ, топоръ, коса и д. н. наричатъ се въобще рани.

3) По селата турятъ на малкитѣ рани пѣжпна за спиране на кръвѣта. Това не е добро, защото пѣжпната често съдържа въ себе си нечистотии и малки животинки (микроби), които произвеждатъ въ раната гноясване. Въслѣствие на това най-малкитѣ рани по-нѣкогажъ траятъ дълго време, до като зарастатъ. Редаки.

на четире, споредъ величината на раната и да се превържи ръката къмъ шията, щото ти да не виси на-долу; въ противенъ случай кръвотечението може да се възобнови или ръката да затече. Подобна намокрена въ студена вода кърпа трѣба да се мѣни два пѣти въ день. Ръката се превързва къмъ шията по слѣдующия начинъ: четирѣгъзна голѣма кърпа сгъватъ на кръстъ; болната ръка турятъ до лакетътъ на-средъ тази кърпа, на която краищата се кръстосватъ и се завързватъ задъ шията.

Ако на третия или четвъртия день се покаже гной, то два пѣти въ день слѣдва да се мие раната съ хладна чиста или съ настояна отъ лай-лай-кучка вода; послѣ омиваннето пакъ трѣба да се тури на раната кърпа, намокрена отъ същата вода или съ дървяно масло. Една и същата не чиста кърпа никога не слѣдва да се гужда на раната, нѣ по възможность всѣки пѣтъ да се промѣнява. Същото трѣба да се прави и тогава, когато раната е на кракътъ. Ако настъпалото е порѣзано и много тече кръвъ, то щомъ се превържи кракътъ — надъ или подъ колѣното — съ една връвъ и кръвотечението се спира, болния трѣба немедленно да легне и кракътъ да се гуде тѣй, щото да бѣде по-високо отъ туловището.

Само по себе си се разбира, че ако раната е голѣма, когато тече кръвъта, като струй и ранения осѣща, че той ослабва отъ минута на минута, то горното описание за спиране на кръвъта е недостатъчно; тази помощ е добра само на първо време, до като дойде доктора или фелдшера. Трѣба да поминимъ, че слѣдъ порѣзването първото е — да се издигне и порѣзанната ръка или кракъ и да се превържатъ съ една кърпа или друго нѣщо да не тече кръвъта. Превързката на ръката най-добрь е да бѣде надъ китката или по-долу отъ рамото; на кракътъ също надъ китката или надъ колѣното. Въ случай порѣзване настъпалото, ранения не трѣба да ходи, въ противенъ случай раната може да гноея. Твърдѣ често се случватъ убождания на ръката или кракътъ съ гвоздей, кука, триска игла и д. п.; при това частъ отъ тѣзи нѣща по нѣкой пѣтъ оставатъ въ раненото мѣсто. Ако е възможно, трѣба да се изваждатъ тѣзи нѣща изъ раната, която, като се измие съ студена вода, да се превържи съ кърпа по-горѣ описания начинъ и да се даде на ранения кракъ или ръка покой. Ако изваждането на тѣзи нѣща е невъзможно, то трѣба да се гужда на болното мѣсто студени кърпи, намокрени въ чиста или куршумена вода (тя не е скѣпа и се намира въ всѣка аптека) и да се промѣняватъ колко е възможно по-често. А когато раната хване да гноея, тогава ти два пѣти въ день трѣба да се измива съ настояна вода отъ лай-лай-кучка, а послѣ се гужда кърпа, намокрена съ дървяно масло.

Никакъ не слѣдва да се посипва раната съ тютюнъ, цвѣтъ отъ сѣно, мѣхъ, тебеширъ, варъ или пикочъ.

Различни видове ударвания или натъртвания се случватъ твърдѣ често между селенитѣ. При ударване натъртеното мѣсто първо се зачервява, послѣ посинява и затича. Най-добро е — въ слѣдния часъ на болното мѣсто да се тури кърпа, сгъната на четире и намокрена съ студена или куршумена вода и да се промѣнява по-възможность по често. Слѣдъ петъ-шестъ дни, когато болното мѣсто не тѣй е чувствително, трѣба всѣки день да се растрива, отъ долу-на-горѣ, съ дървяно масло. Ако натъртеното мѣсто се зачерви, кожата стане горѣща и се осѣща, като че въ това мѣсто дращи, смади, — трѣба да се тури съгрѣвающъ компресъ¹⁾. Подобенъ компресъ трѣба да се мѣнява въ день три-четире пѣти. Полезно е още да се туря лапа отъ леноно сѣмо. Въ своето време болното мѣсто ще се пробие (по-добрь е, ако го пробие доктори) и тогава трѣба да се мие раната по описания горѣ начинъ.

Обществень животъ.

≡ Варненския окръженъ ветеринаренъ лікаръ, г. Лане, сто какъ описва климъта на добитѣка въ гр. Варна.

«Едрия добитѣкъ колятъ въ една салхана изъ града и по калцята. Добитѣка убиватъ на разрезана земя, кѣстото му не обливатъ, нечистотинитѣ изхвърлятъ на улицитѣ, отъ дѣто ги разнасятъ кучета или нейдѣ изгиватъ и разпространяватъ лошава миризма по пѣттѣ; и това убиванне на дребния добитѣкъ не състои подъ какъвъ да е контролъ. Съществуващата салхана е твърдѣ малка по отношение къмъ това количество на добитѣка, който се коли въ нея всѣка година (близо 25,000). Вслѣдствие на това по-голѣмата частъ отъ тая трѣбва да бѣде убивана въ салханата на оградено мѣсто, което въ същото време служи за изсушаванне мѣсото и кожитѣ, за приготвяне сѣдлужца, за изваряване салото: нечистотинитѣ се оставатъ на мѣстото, дѣто е заклянъ добитѣкътъ или го изхвърватъ въ канала, който окръжава това мѣсто. Въ самата салхана има голѣми безрѣдници. Дюшеме покрито съ голѣмъ слой отъ калъ, стѣнитѣ, ченгелитѣ, дѣскитѣ въ салханата сѣ налепени съ киръ и съ други животни отброси, които се преобърнали въ гниюща масса, които распространява лошава миризма и се налепява на мѣсото, назначено въ продажба. Салото мѣсо обливатъ съ същата вода, въ която

¹⁾ Глѣд. «Проста домашни средства», 2 пробни брѣй на в. «Здравие», стр. 3.

се хвърлят животини отброси и екскременти. След това касапите надуват въздухъ въ подкожната съединителна тъканъ, за да се улесни одирането кожата съ закланя добитъка, и съ това тѣ вдъхватъ части отъ табачния димъ, чесанъ, лукъ и др., които съобщаватъ своята мризма на мѣсото.

Въ касапниците мѣсото е изложено още подъ влиянието на лошево пазенне. Слънце, прахъ, мухи иматъ свободенъ достѣпъ къмъ мѣсото. Освѣтъ това въ тѣзи касапници може да видишъ чрева, кости за изхвъргване, които, като изгниватъ, иматъ несъмнено вредително влияние на мѣсото.

Съ една дума по отношение къмъ салханата, или касапниците съществуватъ всички условия за да се развали мѣсото по скоро; при такива условия имамъ никаква гаранция за свѣжестъта на мѣсото, което ний употребяваме? Тръбва да знайме при това, че въ салханата нѣма никакъвъ контролъ за здравостта на мѣсото, никакво правило за реда на убиване на добитъка».

— «Медицинска сбирка», послѣ двѣ годишното си съществуване, на основание постановлението на Медицинския Съвѣтъ отъ 10 Януарий 1885 г., за напредъ се прекратява, макаръ почитаемата редакция и остана въ себе си още доста жизненна сила, както се вижда отъ бъдещата ѝ въ послѣдната книга на «Медиц. Сбирка»: «Фирми, че всѣки желае, щото скоро да настани това бъдеще, когато гласа и мнѣнието на българскитъ лѣкари (безъ разлика на народностъ и произхождение) да получатъ извѣстна тежестъ въ медицинския миръ. Това желание е осъществимо твърдѣ лесно при добрата воля и научно отношение къмъ предмета. Безъ да имамъ голѣми претенции да се равнявамъ съ медицинскитъ знаменитости и всензвѣстнитъ медицински журнали, се пакъ не можимъ да не си припомнимъ руската пословица: «не боги же лѣпятъ горшки». Условиата на нашия животъ сѣ отлични отъ същитъ въ други страни. Вслѣдствие на това и много болѣсти представятъ у насъ твърдѣ интересни особености, както е извѣстно всѣкому, който е малко-много практикувалъ у насъ. Редакцията на Медиц. Сбирка се надѣва, че за напредъ г-да лѣкаритѣ ще ѝ поддържатъ и ще докажатъ, че българскитъ лѣкари сѣ не само добросъвѣстни чиновници, нъ и добри клиницисти и пр.»

Като не знаемъ причинитъ за преждевременната смъртъ на единствения у насъ научно-медицински органъ, крайно съжаляваме, че тукашнитъ условия неблагоприятствували за неговото понататъшно развиване.

— Върваме, че който посѣщавалъ баловетъ и вечеринкитъ е забѣлявалъ, че между женитъ се виждатъ и такива, които се намиратъ въ

интересно положение (тѣжки). Нѣма никакво съмнѣние, че посѣщаването подобни балове за тѣхъ е много вредно; нъ почитаемитъ господа не се ограничаватъ само съ посѣщаване, — тѣ дансуватъ даже тѣй нарѣчени легки данси. Има отъ какво да се отлапишъ, щомъ видишъ една подобна жена въ 6, 7 и даже 8-й мѣсець на носението ѝ, когато тя дансува полка, валсъ и др.! Като протестираме по най-енергически начинъ срѣщу подобно злоупотребление върху длъжността на всѣка майка, че посочимъ кракъ какъвъ вредъ бива отъ това: отъ такива данси не празникитъ жени твърдѣ често помѣтатъ и преждевременно раждатъ; при това подобни жени иматъ голѣми кръвотечения, отъ които често умиратъ; дѣцата се раждатъ мъртви. За посѣщаването на подобни балове, женитъ се стѣгатъ съ корсети и проч. да не било ужъ замѣтно; когато дансуватъ, уголѣмената имъ матка натиска черния дробъ, което предизвиква желтеница, убийствена за подобни жени.

Съ една дума — който иска да загуби жената си заедно съ невинното дѣте, нека глѣда на това хладнокръвно! Тѣжкитъ жени искатъ повече отъ другитъ развлечение и веселие. Това е право, нъ мъжъ, който обича жената си, не трѣба да сѣди по кафенета, нъ трѣба да ѝ посвѣти всичкото си свободно време да я весели. Той трѣба да се расхожда съ нея всѣкодневно; да посѣщава и приема своитъ семейни приятели и познайници, нъ да избѣгва многолюднитъ събрания — театри, балове и проч. Длъжността на всѣка тѣжка жена е тѣй свята, щото тя трѣба съ търпѣние да пренася неудобствата на положението си, а при това избѣгването на баловетѣ, право, не е голѣмо лишене.

ОТЪ РЕДАКЦИЯТА.

I. Отъ първитъ пробни броеве нѣма повече. Новитъ абонати ще приематъ „Здравие“ отъ 1-я брой на текущата година, въ край на която ще се изпроводи заглавенъ листъ, списъка отъ съдържанието презъ цѣлата година и извлечение отъ 1-я и 2-я пробни броеве, съдържащи програмата на в. „Здравие“ и началото на статийтъ: „Прости домашни млечни средства“ и „Ситна шарка“. —

II. Молиме п. абонатитъ, които предлагатъ на пощата, да ни извѣстятъ за това за свѣдѣние; вѣстника ще си получаватъ отъ тая пощенска станция, където сѣ внесли паритъ. —

III. Настоящия брой се испраца само на ония, които сѣ предплатили за в. „Здравие“.

IV. Г. абонатитъ се умолаватъ да пишѣтъ ясно адреситъ си. —

Отговорний Редакторъ Н. Д. Райнсъвъ.